

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาหาข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง “ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไอศกรีมของ ห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหม่ฝ้ายทอง” ของนักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ (มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าคำตอบที่ท่านเลือก

1. เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

2. กิจการของท่านตั้งอยู่ที่ใด.....

- () 1. กรุงเทพฯ () 2. เชียงใหม่ () 3. ลำปาง
() 4. ลำพูน () 5. เชียงราย () 6. พะเยา
() 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. อายุ

- () 1. ต่ำกว่า 30 ปี () 2. 31 – 40 ปี
() 3. 41 – 50 ปี () 4. 51 – 60 ปี
() 5. มากกว่า 60 ปี

4. ลักษณะของธุรกิจหลักที่ท่านดำเนินกิจการหรือทำงานอยู่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. นำเข้า - ส่งออก () 2. ธุรกิจขายส่ง
() 3. ธุรกิจขายปลีก () 4. ธุรกิจประเภท E-commerce
() 5. ผู้ผลิต (โปรดระบุประเภทสินค้า).....

5. ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ

- () 1. น้อยกว่า 2 ปี () 2. 2 – 5 ปี
() 3. 6 – 9 ปี () 4. 10 ปีหรือ มากกว่า

6. ตำแหน่งหน้าที่ของท่านในกิจการ

- () 1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดซื้อ
() 2. เจ้าของกิจการ/ผู้ประกอบการ
() 3. กรรมการและสมาชิกกลุ่ม
() 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ใยสังเคราะห์จำนวน 7 ข้อ

7. กิจกรรมของท่านเลือกซื้อผ้าใยสังเคราะห์ประเภทใดบ้างต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 7.1 เส้นใยสังเคราะห์

- () 1. เส้นใยสังเคราะห์ดึบตีใจ เส้นใหญ่
- () 2. เส้นใยสังเคราะห์ดึบตีใจ เส้นเล็ก
- () 3. เส้นใยสังเคราะห์ฟอกตีใจ เส้นใหญ่
- () 4. เส้นใยสังเคราะห์ฟอกตีใจ เส้นเล็ก
- () 5. เส้นใยสังเคราะห์ดึบตีโคน เส้นใหญ่
- () 6. เส้นใยสังเคราะห์ดึบตีโคนเส้นเล็ก
- () 7. เส้นใยสังเคราะห์ฟอกตีโคน เส้นใหญ่
- () 8. เส้นใยสังเคราะห์ฟอกตีโคน เส้นเล็ก

() 7.2 ผ้าใยสังเคราะห์ทอมือหน้ากว้าง 13 นิ้ว

- () 1. ผ้าใยสังเคราะห์สีล้วน ขนาดม้วน 5 หลา
- () 2. ผ้าใยสังเคราะห์สีล้วน ขนาดม้วน 8 หลา
- () 3. ผ้าใยสังเคราะห์สีล้วน ขนาดม้วน 10 หลา
- () 4. ผ้าใยสังเคราะห์เขียนเทียน ขนาดม้วน 5 หลา
- () 5. ผ้าใยสังเคราะห์บาติก ขนาดม้วน 5 หลา
- () 6. ผ้าใยสังเคราะห์บาติก ขนาดม้วน 10 หลา

() 7.3 ผ้าใยสังเคราะห์ทอมือหน้ากว้าง 36 นิ้ว

- () 1. ผ้าทอเนื้อแน่น สีธรรมชาติ
- () 2. ผ้าทอเนื้อโปร่ง สีธรรมชาติ

() 7.4 ผ้าใยสังเคราะห์ทอเครื่องหน้ากว้าง 45/60 นิ้ว

- () 1. รหัส 022 สีธรรมชาติ
- () 2. รหัส 034 สีธรรมชาติ
- () 3. รหัส 035 สีธรรมชาติ
- () 4. รหัส 036 สีธรรมชาติ

() 7.5 สินค้าแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ใยสังเคราะห์

- () 1. กระโปรง
- () 2. ผ้าพันคอใยสังเคราะห์
- () 3. กระเป๋า
- () 4. ของใช้ ของตกแต่งบ้าน
- () 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. กิจกรรมของท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ใยแก้วขนในข้อ7 เพื่อวัตถุประสงค์หลักข้อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. นำไปผลิตเป็นผ้าผืน
- 2. นำไปจำหน่ายต่อให้กับลูกค้าที่เป็นผู้ค้าส่ง
- 3. นำไปจำหน่ายต่อให้กับลูกค้าที่เป็นผู้ค้าปลีก
- 4. นำไปจำหน่ายต่อให้กับลูกค้าทั้งที่เป็นผู้ค้าปลีกและส่ง
- 5. นำไปจำหน่ายต่อให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อสินค้าผ่านทาง E-Commerce
- 6. นำไปแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูปประเภท.....
 - เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย
 - กระเป๋า
 - ของใช้ ของตกแต่งบ้าน
 - ของฝากของที่ระลึก
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ท่านเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ใยแก้วขน เพราะคุณสมบัติข้อใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. ความสวยงาม
- 2. ความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของเนื้อผ้า
- 3. เส้นใย/ผ้ามีความทนทาน
- 4. สีสันทนสวยงาม
- 5. ลวดลายหรือแบบสวยงาม
- 7. เป็นหัตถกรรมทอมือ
- 8. ดูแลรักษาง่าย
- 9. ความแปลกใหม่/หลากหลายของผลิตภัณฑ์
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์โยเกิร์ต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความพึงพอใจที่ท่านมีต่อส่วนประสมการตลาดของผลิตภัณฑ์โยเกิร์ตของห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหม่ฝ้ายทอง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	ที่ท่านมีต่อส่วนประสมการตลาดของผลิตภัณฑ์โยเกิร์ตของห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหม่ฝ้ายทอง				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์ – เส้นโยเกิร์ต					
1. เส้นโยเกิร์ตที่มีความเหนียว/ทนทาน					
2. เส้นโยเกิร์ตที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการ					
3. เส้นโยเกิร์ตที่มีความหนาของเส้นสม่ำเสมอ					
4. ผลิตภัณฑ์เส้นโยเกิร์ตสะอาด ไม่มีสิ่งปนเปื้อน					
5. ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอกและทันต่อคำสั่งซื้อของลูกค้า					
6. ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายตรงกับความต้องการ					
7. การรับประกันการเปลี่ยนคืนผลิตภัณฑ์ที่มีตำหนิ					
8. ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้านค้า					
9. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์ - ผ้าใยถลุงทอมือหน้ากว้าง 13 นิ้วสีเขียว					
1. ผลิตภัณฑ์ผ้าใยถลุงมีสีสันสวยงาม					
2. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงกับความต้องการ					
3. เป็นนวัตกรรมทอมือ					
4. ความละเอียดประณีตในการทอ					
5. ความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของเนื้อผ้า					
6. ความสม่ำเสมอของสีเขียว					
7. ผลิตภัณฑ์มีหลายขนาดราคาให้เลือกซื้อ					
8. ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอและทันต่อคำสั่งซื้อของลูกค้า					
9. การรับประกันการเปลี่ยนคืนผลิตภัณฑ์ที่มีตำหนิ					
10. ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้านค้า					
11. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์ - ผ้าใยแก้วทอมือหน้ากว้าง 13 นิ้ว เชียงใหม่					
1. ความสวยงามของลวดลายผลิตภัณฑ์					
2. ความละเอียดประณีตของลวดลายผลิตภัณฑ์					
3. ความแปลกใหม่ของลวดลายผลิตภัณฑ์					
4. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงกับความต้องการ					
5. เป็นหัตถกรรมทอมือ					
6. ความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของเนื้อผ้า					
7. ผลิตภัณฑ์ผ้าใยแก้วยังมีหลายขนาดราคาให้เลือกซื้อ					
8. ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอและทันต่อคำสั่งซื้อของลูกค้า					
9. ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายตรงกับความต้องการ					
10. การรับประกันการเปลี่ยนคืนผลิตภัณฑ์ที่มีตำหนิ					
11. ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้านค้า					
12. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์ - ผ้าใยถั่วงวงทอมือหน้ากว้าง 13 นิ้ว ด้ายบาคิก					
1. ความสวยงามของลวดลายผลิตภัณฑ์					
2. ความละเอียดประณีตของลวดลายผลิตภัณฑ์					
3. ความแปลกใหม่ของลวดลายผลิตภัณฑ์					
4. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงตามความต้องการ					
5. เป็นนวัตกรรมทอมือ					
6. ความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของเนื้อผ้า					
7. ผลิตภัณฑ์ผ้าใยถั่วงวงมีหลายขนาดราคาให้เลือกซื้อ					
8. ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอและทันต่อคำสั่งซื้อของลูกค้า					
9. ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายตรงกับความต้องการ					
10. การรับประกันการเปลี่ยนคืนผลิตภัณฑ์ที่มีตำหนิ					
11. ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้านค้า					
12. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ส่วนผลิตภัณฑ์ - ผ้าใยกล้วยทอมือหน้ากว้าง 36 นิ้ว					
1. ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ผ้าใยกล้วย					
2. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงกับความต้องการ					
3. เป็นหัตถกรรมทอมือ					
4. ความละเอียดประณีตในการทอ					
5. ความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของเนื้อผ้า					
6. รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย					
7. ผลิตภัณฑ์มีหลายขนาดราคาให้เลือกซื้อ					
8. ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอและทันต่อคำสั่งซื้อของลูกค้า					
9. การรับประกันการเปลี่ยนคืนผลิตภัณฑ์ที่มีตำหนิ					
10. ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้านค้า					
11. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์ - ผ้าใยสังเคราะห์เครื่องนุ่งห่มกว้าง 45/60 นิ้ว					
1. ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ผ้าใยสังเคราะห์					
2. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงกับความต้องการ					
3. ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้า					
4. ความละเอียดประณีตในการทอ					
5. ความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ของเนื้อผ้า					
6. รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย					
7. ผลิตภัณฑ์มีหลายขนาดราคาให้เลือกซื้อ					
8. ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอและทันต่อคำสั่งซื้อของลูกค้า					
9. การรับประกันการเปลี่ยนคืนผลิตภัณฑ์ที่มีตำหนิ					
10. ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้านค้า					
11. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์ - สินค้าแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ใยกล้วย					
1. ความสวยงามของผลิตภัณฑ์แปรรูปใยกล้วย					
2. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงกับความต้องการ ด้านเนื้อผ้าที่นำมาแปรรูป ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้า ความละเอียดประณีตในการทอ					
3. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตรงกับความต้องการ ด้านความประณีตของการตัดเย็บ					
4. ความเป็นใยกล้วย เพราะมีความธรรมชาติและเนื้อผ้ามีเอกลักษณ์					
5. รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย					
6. ผลิตภัณฑ์มีหลายขนาดราคาให้เลือกซื้อ					
7. ผลิตภัณฑ์มีเพียงพอและทันต่อคำสั่งซื้อของลูกค้า					
8. การรับประกันการเปลี่ยนคืนผลิตภัณฑ์ที่มีตำหนิ					
9. ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของร้านค้า					
10. อื่นๆ โปรดระบุ.....					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านราคา					
1. ราคาของผลิตภัณฑ์เส้นใยกล้วยงถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าอื่น					
2. ราคาของผลิตภัณฑ์ผ้าใยกล้วยงทอมือหน้า 13 นิ้วถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าอื่น					
3. ราคาของผลิตภัณฑ์ใยกล้วยงทอมือหน้ากว้าง 36 นิ้ว ถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าอื่น					
4. ราคาของผลิตภัณฑ์ใยกล้วยงทอเครื่องหน้ากว้าง 45/60 นิ้ว ถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าอื่น					
5. ราคาของผลิตภัณฑ์สินค้าแปรรูปจากผลิตภัณฑ์ใยกล้วยง ถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าอื่น					
6. ผลิตภัณฑ์มีหลายขนาดราคาให้ลูกค้าเลือกซื้อ					
7. การกำหนดราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า					
8. ระดับความเป็นมาตรฐานของราคา (ไม่ขึ้นลงบ่อย)					
9. ความยืดหยุ่นของการต่อรองราคา					
10. ผลิตภัณฑ์มีการแจ้งราคาจำหน่ายที่ชัดเจน					
11. มีการบริการชำระสินค้าได้หลายช่องทาง เช่น บัตรเครดิต เงินสด					
12. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการจัดจำหน่าย (หมายความว่ารวมถึง การสั่งซื้อทางโทรศัพท์ การจัดส่ง และสถานที่จัดจำหน่าย)					
1. ทำเลที่ตั้งของร้านค้า (สะดวก หาง่าย)					
2. สามารถสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ได้					
3. การบริการจัดส่งสินค้า					
4. ระยะเวลาในการจัดหาและจัดส่งสินค้า					
5. การดูแลและการจัดเก็บรักษาผลิตภัณฑ์					
6. ความรวดเร็วในการให้บริการ					
7. การจัดวางผลิตภัณฑ์ง่ายต่อการซื้อผลิตภัณฑ์					
8. การจัดตกแต่งบริเวณ โดยรอบ/ภายนอกของร้านค้า					
9. การจัดตกแต่งภายในของร้านค้า					
10. ความสะอาดของร้านค้า					
11. ความสว่างของร้านค้า					
12. การระบายอากาศของร้านค้า					
13. ที่จอดรถสะดวก เพียงพอต่อการมาใช้บริการ					
14. อื่นๆ โปรดระบุ					

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด					
1. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสื่อต่าง ๆ					
2. การส่งเสริมการขายโดยการให้ส่วนลด					
3. การแนะนำผลิตภัณฑ์					
4. พนักงานมีความรู้ความชำนาญ					
5. การบริการและการต้อนรับของพนักงาน					
6. การจัดแสดงผลิตภัณฑ์ในงานต่าง ๆ					
7. อื่นๆ โปรดระบุ					

3.1 ในภาพรวมท่านมีความพึงพอใจต่อยุปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผลิตภัณฑ์โยกัณขงของห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหมฝ่ายทอง ในระดับใด

1. () พอใจมากที่สุด
2. () พอใจมาก
3. () พอใจปานกลาง
4. () พอใจน้อย
5. () พอใจน้อยที่สุด

3.2 ในอนาคตท่านจะมาซื้อผลิตภัณฑ์โยกัณขงที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหมฝ่ายทองอีกหรือไม่

1. () มาแน่นอน
2. () ยังไม่แน่ใจ
3. () ไม่มาแน่นอน

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โยกัณขง

.....

.....

.....

**** ขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ ****

ภาคผนวก ข
ข้อมูลผลิตภัณฑ์ไทยถิ่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กัญชง

กัญชง เป็นพืชที่เดิมนักวิทยาศาสตร์ได้จัดให้อยู่ในวงศ์ตำแย (Urticaceae) แต่ต่อมาภายหลังพบว่ามีความสัมพันธ์และลักษณะเฉพาะหลายประการที่ต่างออกไปมาจากพืชในกลุ่มตำแย จึงได้รับการจำแนกออกเป็นวงศ์เฉพาะ คือ Cannabidaceae

กัญชง (*Cannabis sativa* L. subsp. *Indica* (Lam) E.Small & Cronquist) มีต้นกำเนิดมาจากพืชชนิดเดียวกัน ลักษณะภายนอกหรือสัณฐานวิทยาของพืชทั้งสองชนิดนั้นจึงไม่แตกต่างกัน หรือมีความแตกต่างกันน้อยมากจนยากในการจำแนก แต่จากการที่พืชทั้งสองชนิดนี้มีการใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จึงทำให้มีการคัดเลือกพันธุ์เพื่อให้ได้สายพันธุ์ที่มีคุณสมบัติและเหมาะสมที่สุดตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ ทำให้เห็นความแตกต่างกันชัดเจนมากขึ้นของต้นกัญชาที่เป็นยาเสพติด และกัญชาที่ใช้เป็นพืชเส้นใยในปัจจุบัน

กัญชา-กัญชง

กัญชา เป็นคำใช้เรียกทั่วไปกับพืชต้นที่ใช้เป็นยาเสพติด ส่วนคำว่า กัญชง เป็นคำเรียกที่ใช้กับต้นพืชที่ใช้ประโยชน์ในการผลิตเส้นใย

คำว่า **กัญชา** เป็นคำเรียกเดิมที่มาจากภาษาอินเดีย ซึ่งชาวพื้นบ้านของอินเดียได้นำพืชชนิดนี้ไปใช้ประโยชน์กันแพร่หลาย ทั้งการเสพติดและเป็นเส้นใยมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 จากนั้นได้มีผู้นำมากระจายพันธุ์ยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงอินโดนีเซีย หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก และประเทศเขตร้อนและเขตอบอุ่นของโลก

กัญชา-กัญชง เป็นพืชเดิมที่พบในเขตอบอุ่นของทวีปเอเชีย สันนิษฐานว่ามีการกระจายพันธุ์เป็นบริเวณกว้างทางตอนกลางของทวีป ได้แก่ พื้นที่ทางตอนใต้ของแคว้นไซบีเรีย ประเทศเปอร์เซีย ทางตอนเหนือของประเทศอินเดีย บริเวณแคชเมียร์และเซิงเงาหิมาลัย และประเทศจีน ได้รับการบันทึกไว้ในเอกสารเก่าหลายเล่มว่าเป็นพืชที่มีการปลูกใช้ประโยชน์ที่เป็นทั้งพืชยาเสพติดและพืชให้เส้นใยมาแต่ศตวรรษที่ 1

ในปี 960-1279 ก่อนคริสตกาล ได้มีบันทึกว่าประเทศจีนมีการปลูกกัญชงเพื่อเป็นพืชใช้ทำเส้นใย ขณะที่สมัยโรมันได้มีการนำพืชชนิดนี้จากทวีปเอเชียเข้าไปปลูกในประเทศอิตาลี แล้วแพร่หลายไปในทวีปยุโรปและทั่วโลก

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

กัญชา-กัญชง เป็นพืชล้มลุกมีอายุเพียงปีเดียว ลำต้นตั้งตรงสูงประมาณ 1-6 เมตร

ใบ เป็นใบเดี่ยวรูปฝ่ามือ แขนใบแก่แยกเป็นแฉก 5-7 แฉก ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อยและเว้าลึกจนถึงโคนใบปลายใบสอบ เรียวแหลม ผิวใบด้านบนมีสีเขียวเข้มกว่าด้านล่าง ก้านใบยาว 2-7 เซนติเมตร

ดอก มีขนาดเล็กสีเขียว ขนาดผ่าศูนย์กลาง 2-4 มิลลิเมตร แยกเพศและอยู่ต่างต้น ออกเป็นช่อ ตามซอกใบและปลายยอด ช่อดอกและใบของต้นเพศผู้จะจัดเรียงตัวกันห่างๆต่างจากต้น เพศเมียที่เรียงชิดกันเป็นกลุ่มชัดเจน

ผล เป็นเมล็ดแข็ง สีเทา รูปไข่ ส่วนปลายเป็นมุมแหลมกว้าง ผิวเรียบเป็นมันและมีลายประสีน้ำตาลขนาดประมาณ 3-4 มิลลิเมตร ภายในมีอาหารสะสมจำพวกแป้งและไขมันอัดแน่น

ข้อสังเกตบางประการในการจำแนกกัญชาและกัญชง

ต้นกัญชงจะสูงใหญ่กว่าต้นกัญชา มีความสูงมากกว่า 2 เมตร ใบกัญชงจะมีขนาดใหญ่กว่า มีการเรียงสลับของใบค่อนข้างห่างกันชัดเจน และไม่มียางเหนียวติดมือ

กัญชา ลำต้นมักสูงไม่เกิน 2 เมตร ใบเล็กกว่ากัญชงเล็กน้อย ใบเรียงตัวชิดกันหรือเรียงเวียน โดยเฉพาะใบประดับบริเวณช่อดอกจะเห็นได้ชัดเจนและมักมียางเหนียวติดมือ

การปลูกกัญชงและการเก็บเกี่ยว

กัญชง ขึ้นได้ในดินทุกชนิดสามารถเติบโตได้ดีในทุกสภาพอุณหภูมิ แต่ขึ้นได้ดีที่สุดในสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูงและอุณหภูมิระหว่าง 14-27 องศาเซลเซียส ในช่วงเวลาเพาะปลูก 6 สัปดาห์แรกต้นกล้ามีความต้องการปริมาณน้ำหรือน้ำฝนจึงจะเจริญเติบโตได้ดี โดยกัญชงจะปลูกระหว่างต้นเดือนมีนาคมถึงปลายเดือนพฤษภาคม ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับพื้นที่และปริมาณน้ำฝนในแต่ละภูมิภาค โดยทั่วไปกัญชงจะทนต่อสภาพแห้งแล้งได้ในระดับหนึ่ง แต่หากมีความแห้งแล้งมากจะทำให้ผลผลิตน้อยลง เมล็ดขึ้นได้ในดินร่วนซุย และมีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์ความลึกของการฝังเมล็ดที่เหมาะสมอยู่ระหว่าง 2-4 เซนติเมตร โดยมีระยะห่างระหว่างแถว 6-15 เซนติเมตร จะงอกขึ้นได้ภายใน 8-14 วัน จากนั้นต้นกล้าจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เพียง 90-120 วัน ก็จะทำให้ดอกติดเมล็ดสามารถเก็บเกี่ยวนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยปกติอัตราของเมล็ดต่อพื้นที่ที่เหมาะสม ประมาณ 6-20 กิโลกรัมต่อไร่ หรือ 200-750 ต้นต่อตารางเมตร

การเก็บเกี่ยวกล้วยของชาวเขาทางภาคเหนือ นิยมใช้เส้นใยจากลำต้นของต้นเพศผู้ที่ออกดอกใหม่ มีอายุระหว่าง 3-4 เดือน เนื่องจากจะเป็นช่วงที่เส้นใยมีความเหนียวที่สุด เเบาและเป็นสีขาวเหมาะสำหรับการใช้เป็นเส้นใยทอผ้า ซึ่งชาวเขาเผ่าต่างๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทยรู้จักกันดีและเรียกต้นพืชเพศผู้นี้ว่า “ต้นกล้วยง”

ประโยชน์จากเส้นใยของกล้วยง

เส้นใยกล้วยงเป็นเส้นใยที่มีคุณภาพสูง มีความยืดหยุ่น แข็งแรงและทนทานสูงสามารถใช้เป็นวัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์จากเส้นใยได้กว่า 5,000 ชนิด ตั้งแต่เชือกจนถึงเส้นใยที่ละเอียด ส่วนเส้นใยคุณภาพต่ำหรือกากเส้นใย ซึ่งประกอบไปด้วยเซลลูโลสกว่า 77 เปอร์เซ็นต์ นั้น สามารถใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆกว่า 25,000 ชนิด นับตั้งแต่เป็นส่วนผสมของดินระเบิดหรือ ไคนาไมท์ จนถึงการทำแผ่นเยื่อบางเซลโลเฟน อย่างไรก็ตาม ความต้องการของตลาดเส้นใยกล้วยงในปัจจุบันนี้มีอยู่ 2 ประการ คือ ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผ้าและกระดาษ

ในการเปรียบเทียบปริมาณเส้นใยจากการปลูกกล้วยงและการปลูกฝ้ายในระยะเวลา 1 ปี เท่าๆกัน พบว่า การปลูกกล้วยง 10 ไร่ จะให้ผลผลิตผลเส้นใยเท่ากับการปลูกฝ้าย 20-30 ไร่ ซึ่งเส้นใยจากกล้วยงนี้จะมีคุณภาพดีกว่าเส้นใยจากฝ้าย โดยเส้นใยกล้วยงจะยาวเป็น 2 เท่าของเส้นใยฝ้าย มีความแข็งแรงและความนิ่มของเส้นใยมากกว่าฝ้าย จากข้อดีของเส้นใยกล้วยงจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเส้นใยกล้วยง 100 เปอร์เซ็นต์ เช่น เสื้อเชิ้ต กางเกง กระเป๋า ฯลฯ

การใช้ทำเสื้อผ้า ถึงแม้ว่าเส้นใยกล้วยงจะให้ผ้าที่เกิดรอยยับง่าย แต่ลักษณะของเส้นใยที่สามารถลอกออกเป็นชั้นๆ คล้ายหัวหอม สามารถนำมาผลิตเป็นผ้าบางได้เท่าที่ต้องการ และยังสามารถซักด้วยเครื่องซักผ้าได้ โครงสร้างของเส้นใยทำให้ผ้าที่สวมใส่เย็นสบายในฤดูร้อน อบอุ่นและสบายในฤดูหนาวและคุณสมบัติของเส้นใยที่แข็งแรงกว่าผ้าฝ้าย คุณค่าความชื้นได้ดีกว่าในลอน อบอุ่นกว่าลินิน ทั้งยังเบาสวมใส่สบาย ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เส้นใยกล้วยงเริ่มเข้ามาเป็นคู่แข่งที่สำคัญของตลาดเส้นใยธรรมชาติ

ประโยชน์จากโปรตีนในเมล็ดกล้วยง

เมล็ดกล้วยง ประกอบด้วยโปรตีนซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่าโปรตีนจากถั่วเหลือง มีปริมาณสูงและราคาถูกกว่าโปรตีน ในเมล็ดกล้วยงสามารถนำมาใช้ทดแทนผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากถั่วเหลือง เช่น เต้าหู้ โปรตีนเกษตร เนย ชีส น้ำมันสลัด ไอศกรีม และนม ฯลฯ นอกจากนี้เรายังสามารถนำเมล็ดกล้วยงมาผลิตแป้งเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการประกอบอาหาร เช่น พลาสต้า คูกี้ ขนมปัง ฯลฯ

ประโยชน์จากน้ำมันในเมล็ดกัญชง

นอกจากส่วนของโปรตีนในเมล็ดของกัญชงที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว น้ำมันในเมล็ดกัญชงยังให้กรดไขมัน Omega-3 ซึ่งเป็นกรดไขมันที่มีอยู่ในน้ำมันจากปลาและกัญชงเท่านั้น ผลจากการศึกษาหลายชิ้นบ่งบอกว่า ผู้ที่บริโภคปลาและอาหารที่มีกรดไขมัน Omega-3 จะมีโอกาสเป็นโรคหัวใจต่ำกว่าบุคคลทั่วไป และจากการวิจัยของ Professor Andrew Weil คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา พบว่า การบริโภค Omega-3 ยังช่วยลดอัตราการเสี่ยงต่อการเป็นโรคมะเร็งอีกด้วย

ประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม

การเพาะปลูกกัญชงเมื่อเทียบกับฝ้าย จะเห็นได้ว่าฝ้ายต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม และต้องการน้ำในปริมาณที่มากกว่าการเพาะปลูกกัญชง นอกจากนี้ฝ้ายยังต้องใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณสูงซึ่งนักวิชาการเกษตรพบว่า ปริมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ของสารป้องกันศัตรูพืชที่ใช้อยู่ในโลกนำไปใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูฝ้าย ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสุขภาพของมนุษย์และสัตว์ ในขณะที่การปลูกกัญชงไม่จำเป็นต้องใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช จะใช้เพียงปุ๋ยและน้ำในปริมาณที่เหมาะสมเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า การปลูกกัญชงยังเป็นการปรับปรุงคุณภาพของดินที่เพาะปลูกกัญชงอีกด้วย

การปลูกเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำกระดาษจะเป็นตัวอย่างด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน พืชที่ใช้ทำกระดาษคุณภาพดี อาทิ สน ยูคาลิปตัสและปอกระสา ล้วนเป็นพืชยืนต้น การเจริญเติบโตช้ามากเมื่อเทียบกับกัญชง กว่าที่จะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ต้องปลูกเป็นลักษณะสวนป่า ใช้เวลานานเป็นปี ปอกระสาประมาณ ไม่น้อยกว่า 3 ปี ยูคาลิปตัสและสนประมาณ 6-8 ปี การปลูกก็ต้องใช้พื้นที่มาก และเมื่อตัดไม้แล้วจะฟื้นคืนคุณภาพพื้นที่ได้ยาก ปลูกซ้ำได้ไม่กี่ครั้งเพราะจะมีเห็บหรือดออยู่ ทำให้ดูเป็นลักษณะทำลายสิ่งแวดล้อม ส่วนกัญชงจะสามารถปลูกซ้ำในพื้นที่เดิมได้โดยต่อเนื่อง ไม่ต้องการมีการดูแลรักษาหรือจัดการพื้นที่มาก ตลอดจนการเก็บผลผลิตและค่าใช้จ่ายในการแปรรูป และการขนส่งต่างๆ ก็สะดวกมาก นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการได้โดยกลุ่มชาวบ้านทั่วไป ในการทำเป็นเชิงธุรกิจ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและกำไรจึงจะต่างกันเป็นจำนวนมาก

All rights reserved

แนวโน้มที่จะเป็นประโยชน์ด้านอื่นแก่ประเทศไทยในอนาคต

ในอนาคตทรัพยากรพืชของประเทศจะขาดแคลนมากขึ้น พืชเส้นใยและเยื่อกระดาษจะเป็นอีกวัตถุดิบหนึ่ง ที่ประเทศไทยจะมีการใช้เพิ่มขึ้นอย่างมากและจะขาดแคลน โดยในขณะนี้ก็มี การสั่งซื้ออย่างมากและจะขาดแคลน โดยในขณะนี้ก็มีการสั่งซื้อเยื่อกระดาษจากต่างประเทศ คือ ประเทศจีน และประเทศแคนาดา เป็นเงินประมาณหลายพันล้านบาทต่อ ปี กล้วยจะเป็นพืชหลักอีก ชนิดหนึ่งที่จะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ และจะสามารถทำรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล เพราะเป็นพืชอายุสั้นปลูกได้หลายครั้งต่อปี ใช้ทุนน้อยและไม่ต้องการดูแลรักษาไม่ต้องการ ดินดี และพื้นที่กว้างมาก อีกทั้งยังเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ซ้ำในพื้นที่เดิม จึงจะช่วยลดการตัดไม้ ทำลายป่า และรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

สรุป

กล้วย ในปัจจุบันจัดเป็นพืชห้ามปลูกตามกฎหมาย ยกเว้นเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ ต้องตามกฎหมาย ยกเว้นเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ต้องขออนุญาตพิเศษ แต่ในหลายประเทศ เช่น แคนาดาและจีน จัดเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของประเทศ เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหลาย ประการ คือ การให้เส้นใยที่มีคุณภาพสูงจำนวนมากและในระยะเวลาสั้นสามารถนำไปสกัดทอ เสื้อผ้า เชือก กระสอบ ทำกระดาษ หรือเครื่องใช้ต่างๆ เมล็ดเป็นอาหารคน และนก และยังให้น้ำมัน และโปรตีน ซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นน้ำมันชักแห้ง สบู่ เครื่องสำอาง หรือแม้กระทั่งเป็นน้ำมัน เชื้อเพลิง โดยเฉพาะประโยชน์ด้านเส้นใย เพื่อผลิตเสื้อผ้าสวมใส่ หรือที่เรียกว่าผ้าใยกล้วย และยังมีแนวโน้มที่จะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นในตลาดโลกอีกมาก

ประเทศไทยยังมีข้อมูลจริงของกล้วยน้อยมาก ส่วนใหญ่จะได้จากเอกสารอ้างอิงของ ต่างประเทศ และเนื่องจากสภาพทางกายภาพของพื้นที่และชนิดพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับปลูกใน ประเทศไทย จะต่างกับของต่างประเทศ จึงต้องมีการศึกษาข้อมูลด้านต่างๆของกล้วย ที่ปลูกใน ประเทศไว้โดยละเอียดทั้งด้านกรรมวิธีการปลูกให้ได้ผลผลิตสูงสุด และข้อมูลเชิงปริมาณและ คุณภาพ ด้านสารเคมี น้ำมันในเมล็ด การให้เส้นใยและเยื่อหรือประโยชน์ในลักษณะอื่นๆอันจะเป็น ข้อมูลพื้นฐานสำคัญ สำหรับรองรับการพัฒนาให้กล้วยเป็นพืชเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอีกชนิดหนึ่ง สำหรับประเทศไทยในอนาคต

(หมายเหตุ : คัดลอกมาจาก วารสารนันทรี โดย คุณวีระชัย ณ นคร ผู้อำนวยการองค์การสวน พฤษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่)

การทำผ้าใยกล้วยจากชาวเขาเผ่าม้ง บ้านคอคยาวจังหวัดพะเยา

กล้วยงในปัจจุบันจัดเป็นพืชห้ามปลูกตามกฎหมาย ยกเว้นเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย ที่ต้องขออนุญาตพิเศษ แต่ในหลายประเทศ เช่น แคนาดา ฮังการี และจีน จัดเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญชนิดหนึ่งของประเทศ เนื่องจากมีคุณสมบัติพิเศษหลายประการ คือ การให้เส้นใยที่มีคุณภาพสูงจำนวนมาก และระยะเวลาสั้น สามารถนำไปถักทอเสื้อผ้า เชือก กระสอบ กระดาษ หรือเครื่องใช้ต่างๆ เมล็ดเป็นอาหารคนและนก และยังให้โปรตีนและน้ำมันซึ่งสามารถนำไปผลิตเป็นน้ำมันชักแห้ง สบู่ เครื่องสำอาง หรือแม้กระทั่งเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง โดยเฉพาะประโยชน์ด้านเส้นใย เพื่อผลิตเสื้อผ้าสวมใส่ หรือที่เรียกว่าผ้าใยกล้วยง และยังมีแนวโน้มที่จะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นในตลาดโลกอีกมาก

บ้านคอคยาว หมู่ที่ 10 ต.ทุ่งกล้วย กิ่ง อ.ภูซาง จ.พะเยา เป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าม้งอีกหมู่บ้านหนึ่งที่ยังมีการใช้เปลือกและเส้นใยของต้นม่วงนำมาทำเครื่องนุ่งห่ม เพราะต้นม่วง ถือได้ว่าเป็นเครื่องหนึ่งในชีวิตของชนเผ่าม้ง ด้วยเหตุนี้บ้านคอคยาวจึงอนุรักษ์ผ้าที่ทำจากต้นม่วง โดยติดต่อซื้อมาจากชนเผ่าม้งที่อยู่ในประเทศลาว เพื่อนำมาใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม จนถึงปี พ.ศ. 2527 ผ้าที่ทำจากต้นม่วงก็เริ่มไม่มีให้ชาวเขาเผ่าม้งนำมาใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม ชาวบ้านคอคยาวหลายคนจึงไปติดต่อซื้อผ้าที่ทำจากต้นม่วงจากชนเผ่าม้งที่ประเทศลาว แล้วนำไปเร่ขายให้กับชนเผ่าม้งที่อยู่ต่างหมู่บ้าน หลังจากนั้นบ้านคอคยาวจึงหันมาทำการค้าขายผ้าที่ทำมาจากเปลือกของต้นม่วง จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายต่อมาหน่วยงานของราชการเข้ามาเยี่ยมเยือนหมู่บ้านคอคยาว ชาวบ้านได้มอบผ้าที่ทำจากเปลือกของต้นม่วงให้เป็นของที่ระลึก เมื่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับผ้าเป็นของที่ระลึกก็นำไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสวมใส่ ผลที่ออกมา คือ เป็นผ้าที่มีคุณภาพทนทานสวมใส่สบายกว่าผ้าชนิดอื่น ๆ จากตรงจุดนี้ทำให้ผ้าที่ทำจากเปลือกของต้นม่วงได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างรวดเร็ว จนชาวบ้านคอคยาวติดต่อซื้อจากประเทศลาว และจีนนำมาขายแทบไม่ทัน ส่งผลให้ชาวบ้านบ้านคอคยาวมีรายได้มหาศาลจากผ้าตัวนี้

ในปี พ.ศ. 2540 ความนิยมในสินค้าที่ทำจากเปลือกของต้นม่วงเริ่มลดลง ไม่ค่อยมีใครซื้อทำให้รายได้ของชาวบ้านหดหายไป เพราะการที่ชาวบ้านนำผ้าดิบที่ทอเป็นม้วนจากประเทศจีนและลาวมาขายให้ลูกค้าเริ่มอึดตัว ขายไม่ค่อยได้ แต่ในที่สุดชาวบ้านเริ่มหาช่องทางใหม่ โดยนำผ้ามาย้อมสีต่าง ๆ จำหน่ายให้ลูกค้า แต่ขายคืออยู่ได้ไม่นาน ก็เริ่มขายไม่ออกอีกครั้ง ต่อมาพระมหาอวยชัย สุนทรโร ซึ่งเป็นพระพัฒนาจากโครงการพระธรรมจาริกจากวัดศรีโสดา มาประจำอยู่ที่อาศรมบ้านคอคยาว ได้ลงมาช่วยเหลือด้วยการเดินทางไปปรึกษาขอความช่วยเหลือจากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมเขตที่ 6 จ.เชียงใหม่ ด้วยการจัดหาวิทยากรมาฝึกอบรมให้สมาชิกชาวบ้านนำผ้าที่ทำ

จากเปลือกของต้นม่าง มาฟอกแล้วฝีกสอนให้ชาวบ้านนำเทียนมาเขียนลงบนผืนผ้า แล้วสอนให้ชาวบ้านนำสีพื้นท์ผ้ามาพื้นท์ลงบนผืนผ้าแล้วนำไปแช่น้ำยาเคมีสิริเกด จากนั้นนำมาต้มให้เทียนที่เขียนหลุดออก จนผ้ามีเส้นลายของเทียนปรากฏออก กลายเป็น “ผ้าบาติก”

จากการฝึกอบรมในครั้งนั้นทำให้สมาชิกชาวบ้านมีความรู้ด้านการทำผ้าบาติก ชาวบ้านจึงหันมาใช้วิชาที่อบรมทำให้ผืนผ้าที่ไร้ค่ากลับมามีคุณค่าอีกครั้ง การนำผ้าที่ทำจากเปลือกต้นม่างมาทำเป็นผ้าบาติกได้รับความนิยมจากลูกค้าจนถึงทุกวันนี้ หลังจากที่ชาวบ้านหันมาทำผ้าบาติกต่างก็มีลูกค้าทำให้การจำหน่ายผ้าที่ทำจากเปลือกของต้นม่างกลับฟื้นคืนมา จนกลายเป็นสินค้าส่งออกทำรายได้ให้กับบ้านคอคยาวปีละหลายล้านบาท “กัญชง” คำนี้เป็นเพียงการกล่าวอ้างของพ่อค้าที่มารับผ้าไปจำหน่าย เพราะผ้าที่ผลิตจากต้นม่าง ซึ่งมีลักษณะคล้าย ๆ กับต้นกัญชา จึงใช้เรียกเป็นคำกล่าวเล่น ๆ ว่า “กัญชง” กัญชาอาจเป็นพืชตัวแม่ ส่วนต้นม่างอาจเป็นพืชตัวผู้ เพราะพืชทั้ง 2 ชนิดนี้มีส่วนคล้าย ๆ กัน ใบ ลำต้น มีลักษณะเหมือนกันแตกต่างกันตรงที่ ม่างนั้นสูงกว่า ไม่มีก้าน ไม่มีกิ่งก้าน ไม่มีพะวงดอกกะหรี และที่สำคัญ สถาบันวิจัยชาวเขมรหาวิทยาลัยเชียงใหม่และกองพิษูจน์วิทยาศาสตร์จาก จ.ลำปาง พิสูจน์แล้วว่า ม่างนั้นถึงแม้จะมีส่วนคล้ายกับกัญชา แต่ไม่มีสารเสพติด และคุณสมบัติที่แตกต่างมากที่สุดคือ ม่างนั้นสามารถลอกเปลือกได้ แต่กัญชาไม่สามารถลอกเปลือกได้

คำว่า “กัญชง” จึงไม่ใช่ชื่อที่แท้จริง เป็นเพียงชื่อที่ใช้อ้างอิงกันเท่านั้น แต่ในที่สุดคำว่า กัญชง ก็เป็นที่รู้จักของสังคมโดยแพร่หลาย ผ้าที่ทำจากเปลือกของต้นม่าง จึงกลายเป็นผ้าใยกัญชงมาจนถึงทุกวันนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่มีใครตอบได้ว่า กัญชง หมายความว่าอะไร บางคนไม่รู้จักก็เรียก ผ้าใยกัญชง บางคนก็เรียกว่าผ้าใยกัญชง แต่ชาวม่วงเรียกกันมาตั้งแต่หลายชั่วอายุคนแล้วว่า “ผ้าใยม่าง” ส่วนฝรั่งเรียกว่า “Hemp” ต่างคนต่างเรียกไม่เหมือนกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อทุกคนรู้จักในนามว่า “กัญชง” ก็คงจะใช้คำนี้ เพราะเป็นคำพูดที่ทุกคนเข้าใจและรู้จักกันแล้วและในปี ค.ศ. 1998 หรือ พ.ศ. 2541 นี้เอง นักพฤกษศาสตร์ ได้จำแนกกัญชาและกัญชงออกจากกัน โดยลักษณะทางสัณฐานวิทยา (morphology) และพฤกษเคมี (Phytochemistry) โดยให้ชื่อวิทยาศาสตร์ของกัญชงว่า ***Cannabis sativa*** L. var. ***sativa*** และกัญชาว่า *Cannabis sativa* L. var. *indica* (Lam.)

ในปัจจุบันโดยทั่วไป ชาวบ้านนิยมเรียกพืชนี้ตามลักษณะของการใช้ประโยชน์ โดยคำว่า กัญชาชาวบ้านใช้เรียกกันทั่วไปกับต้นพืชที่ใช้เป็นเสพติด ส่วนคำว่ากัญชง เป็นคำเรียกที่ใช้กับต้นพืชที่ใช้ประโยชน์ในการผลิตเส้นใยเมื่อปี พ.ศ. 2545 บ้านคอคยาวได้ก่อตั้งกลุ่มถาวรขึ้นมาเพื่อความสะดวกในการบริหารและการจัดการ มีสมาชิกรวมทั้งหมด 85 คน โดยมีนายปัญญา มุ่งจันทร์ เป็นประธานกลุ่ม นายสุจริต กัลยศิริกุล เป็นรองประธานกลุ่ม นายสมบุรณ์ งามพิทักษ์ศิริ เป็นเลขานุการกลุ่ม นายสิงห์ทอง ครอบวารี เป็นเหรัญญิก นายเกษมพงษ์ วงศ์พิชญมณี เป็น

ประชาสัมพันธักกลุ่ม นายนพดล วงศ์พิชญมณี เป็นกรรมการ นายสิงห์คำ เนตรใหญ่ ประชาสงเคราะห์ชาวเขา เป็นกรรมการที่ปรึกษากลุ่มเมื่อปี พ.ศ.2546 ที่ผ่านมาทางกลุ่มผ้าใยกล้วยงบาดิก ได้ส่งผลิตภัณฑ์ผ้าใยกล้วยงบาดิกเข้ารับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จนได้รับคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 4 ดาว พร้อมทั้งคัดเลือกให้เป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP) และในปีนี้ (พ.ศ.2547) ทางกลุ่มพร้อมที่จะส่งผลิตภัณฑ์ผ้าใยกล้วยงเข้ารับการคัดสรรอีกครั้ง โดยได้นำผ้าใยกล้วยงบาดิกแบบเดิม แต่ประยุกต์ลวดลายใหม่ซึ่งเป็นบาดิกลายไทย และผ้าใยกล้วยงบาดิกหน้ากว้างมาตรฐาน ซึ่งเป็นลายทรายหินแตกพระราชทานเข้ารับการคัดสรรอีกครั้งหนึ่ง

****ประวัติผ้าใยกล้วยงบาดิกลายไทย****

จากการที่เมื่อปี พ.ศ. 2546 ที่ผ่านมา ทางกลุ่มผ้าใยกล้วยงบาดิก บ้านคอคยว หมู่ที่ 10 ต.ทุ่งกล้วย ถึง อ.ภูซาง จ.พะเยา ได้นำผลิตภัณฑ์ผ้าใยกล้วยงบาดิกลายดอกไม้เข้ารับการคัดสรรจนได้รับเลือกให้เป็นผลิตภัณฑ์ 4 ดาวมาแล้ว ในปีนี้ ทางกลุ่มผ้าใยกล้วยงบาดริกได้นำเอาผ้าใยกล้วยงมาแปรรูปเป็นผ้าใยกล้วยงบาดิกลายไทยจนประสบความสำเร็จ มีลวดลายงดงามยิ่งนัก จากการทดลองนำผ้าใยกล้วยงมาเขียนลายเขียนบาตริกเมื่อครั้งเดินทางไปสาธิตที่งานมหกรรมเย็นทั่วหล้า มหาสงกรานต์ OTOP ที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 2-11 เมษายน 2547 ที่ผ่านมา ทางกลุ่มผ้าใยกล้วยงบาดิกได้รับความสนใจจากลูกค้าต่างประเทศมากมาย เช่น สหรัฐอเมริกา, ฝรั่งเศส, ญี่ปุ่น, เยอรมัน, อังกฤษ รวมทั้งคนไทยเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ยอดจำหน่ายผ้าใยกล้วยงบาดิกลายไทยมีเพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 40 เปอร์เซ็นต์ ส่วนมากเป็นลูกค้าจากต่างประเทศจะส่งโดยตรงมาทางกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ทางกลุ่มจึงพิจารณาเห็นสมควรว่า ควรนำเอาผ้าใยกล้วยงบาดิกลายไทยเข้ารับการคัดสรรให้เป็นผลิตภัณฑ์ระดับชาติอีกชั้นหนึ่ง พร้อมทั้งต้องการให้ทุกคนรู้จักผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากใยกล้วยงให้มากยิ่งขึ้น

ลายไทยถือได้ว่าเป็นลายที่มีคุณค่ายิ่งนัก อีกทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวทางกลุ่ม จึงได้คิดค้นลวดลายที่มีคุณค่าซึ่งบ่งบอกถึงวัฒนธรรม และเป็นเอกลักษณ์ที่ทรงคุณค่า นำลงมาเขียนลงบนผืนผ้าใยกล้วยงที่ทอจากวัตถุดิบธรรมชาติ จนกลายเป็นชิ้นงานที่มีคุณค่ายิ่งนัก โดยเฉพาะคุณค่าทางศิลปะซึ่งเกิดจากการผสมผสานลายไทยที่มีลวดลายอ่อนช้อยงดงามและผ้าทอมือโบราณของชนเผ่าม้งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เพื่อสร้างสรรค์ความงามบนผืนผ้าให้มีค่ามากที่สุด เป็นผ้าบาดิกลายไทยแห่งเดียวของจังหวัดพะเยาและประเทศไทย

****ประวัติผ้าใยกล้วยงบาติกหน้ากว้างลายทรายหินแตก****

เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2546 กลุ่มผ้าใยกล้วยงบาติกได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนัดคามาตุให้นำผลิตภัณฑ์ผ้าใยกล้วยงบาติกไปแสดงออกร้าน ณ หอประชุมกรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร เนื่องในงานวันหม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร องค์ประธาน มูลนิธิประสานงานพัฒนาชนบทในพระบรมราชูปถัมภ์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในวันงานครั้งนั้น ทางกลุ่มได้มอบหมายให้นายสุจริต กัลยศิริกุล รองประธานกลุ่มและกรรมการ น.ค.ย. จังหวัดพะเยาเป็นตัวแทนของกลุ่มไปออกร้านนายสุจริตได้นำผ้าใยกล้วยงบาติกลายหินแตกของ นายสมบุรณ์ จางพิทักษ์ศิริ ถวายแด่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนัดคามาตุ พระองค์ได้ทรงทอดพระเนตรผ้าใยกล้วยงบาติก ที่นำถวายแด่พระองค์แล้วรับสั่งว่า ผ้าผืนนี้เป็นลายทรายสวยมาก ทางกลุ่มรู้สึกปลาบปลื้มปีติยิ่งนักที่พระองค์ทรงชื่นชม และนับเป็นพระมหากรุณาอย่างล้นพ้นที่พระองค์ทรงพระราชทานนามผ้าลายบาติกลายหินแตกเป็นผ้าบาติกลายทราย จึงกลายเป็นที่มา ของชื่อ “ผ้าใยกล้วยงบาติกลายทรายหินแตก”ผ้าลายทรายหินแตกนี้ นายสมบุรณ์ จางพิทักษ์ศิริ เลขานุการกลุ่มเป็นผู้คิดค้นขึ้น ลวดลายนี้เกิดขึ้นจากการมองเห็นรอยแตกของก้อนหินเป็นเส้น ๆ เล็ก ๆ ซึ่งมีความงดงามตามธรรมชาติ นายสมบุรณ์ จึงนำเอาความคิดนี้มาประยุกต์ โดยการหยดเทียนลงบนผืนผ้าแล้วหาวิธีทำให้ก้อนเทียนที่ติดเกาะอยู่บนผืนผ้า นั้นเกิดรอยแตกเหมือน ก้อนหินที่มีรอยแตกเป็นเส้น ๆ เล็ก ๆ ในที่สุดความพยายามของนายสมบุรณ์จึงประสบผลสำเร็จ บวกกับพรสวรรค์ และความเป็นคนที่มีศิลปะของนายสมบุรณ์ ทำให้งานผ้าใยกล้วยงบาติกลายทรายหินแตกประสบความสำเร็จอย่างงดงาม มีลูกค้าให้ความสนใจผ้าใยกล้วยงบาติกลายใหม่แบบนี้อย่างมากเมื่อนำผืนผ้ามาปูไว้ที่พื้น มองแล้วเหมือนเม็ดทรายน้อยใหญ่เกาะติดอยู่บนผืนผ้า ลายทรายที่มองเป็นเม็ด ๆ เกาะอยู่บนผืนผ้านี้เกิดจาก การที่นำน้ำเทียนหยดลงบนผืนผ้า หลังจากที่พื้นที่สีเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อนำมาต้มให้เทียนหลุด ก็จะเห็นรอยเทียนเกาะบนผืนผ้าในส่วนที่สีเข้าไปไม่ถึง จึงเกิดเป็นจุดขาวของเนื้อผ้าขึ้นมา มองดูเลยดูเหมือนเม็ดทรายเล็ก ๆ เกาะติดอยู่บนผืนผ้า ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาฝีมือในการทำผ้าบาติกอีกขั้นตอนที่ไม่ต้องใช้จันทิ้ง (ที่เขียนเทียน) เขียน เพียงแต่ใช้เทียนหยดลงบนผืนผ้าเท่านั้น

ในอนาคตทรัพยากรพืชของประเทศจะขาดแคลนมากขึ้น พืชเส้นใยและเยื่อกระดาษจะเป็นอีกวัตถุดิบหนึ่งที่ประเทศไทยจะมีการใช้เพิ่มขึ้นอย่างมากและจะขาดแคลนโดยในขณะนี้ก็มีการสั่งซื้อเยื่อกระดาษจากต่างประเทศ คือ ประเทศจีนและประเทศแคนาดา เป็นเงินงบประมาณหลายพันล้านบาทต่อปี ักัญขง จะเป็นพืชหลักอีกชนิดหนึ่งที่จะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ และจะสามารถทำรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลเพราะเป็นพืชที่มีอายุสั้น ปลูกได้หลายครั้งต่อปี ใช้ทุนน้อยและไม่มีการดูแลรักษามาก ไม่ต้องการดินดีและพื้นที่กว้างมาก อีกทั้งยังเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ซ้ำในพื้นที่เดิม จึงจะช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่าและรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ได้อีกส่วนหนึ่งด้วย

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a stylized elephant facing left, with a traditional Thai lamp (Lampang) hanging from its trunk. Above the elephant are several radiating lines, suggesting a sun or a flame. The emblem is surrounded by a circular border containing the university's name in Thai script at the top and 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' at the bottom. There are also decorative floral motifs on the sides.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก
ภาพผลิตภัณฑ์อายุขัยของห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหม่ฝ่ายทอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 1 เส้นใยกล้วยงดใจ

รูปที่ 2 เส้นใยกล้วยงดโคน

รูปที่ 3 ผ้าใยกล้วยงดสีล้วน

รูปที่ 4 ไยกัญของลายรี้ว

รูปที่ 5 ไยกัญของบาติก

รูปที่ 6 ไยกัญของเขียนเทียน

ลิขสิทธิ์
Copyright
All rights reserved

เชียงใหม่
University
reserved

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากใยกล้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รูปที่ 7 กระเป๋าใยกล้วยสีล้วน และกระเป๋าใยกล้วยบาติก
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 8 กระเป๋าใยกล้วยแบบงานถัก

รูปที่ 9 กางเกงสะดอผ้าใยกล้วย

รูปที่ 10 กระโปรงใยกล้วย

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ** นางสาวจรรนันท์ จันทรมังกร
- วัน เดือน ปีเกิด** 25 มกราคม 2523
- ประวัติการศึกษา** สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต
จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2544
- ประวัติการทำงาน** 2546 - ปัจจุบัน ผู้จัดการทั่วไป ห้างหุ้นส่วนจำกัดเชียงใหม่ฝ้ายทอง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved